

מכתב
לד"ר
אורי
פריד

מכתבים מן הגולה

המכתבים נכתבו לנתנאל אלינזון

מכתב זה נכתב לפני עליית אימא (דינה) לארץ

אחי ורעי היקר נתנאל חביב. זה לא זמן כביר שכתבתי אליך מכתב באחריות. אולם בראותי כי לעתים תכופות מאד תשנה את מקומך, מספקני אם תקבלו. וכפי שכל בטחוני תלוי בזה שאפשר תדע מצבי, תמהר לעזרתי. אני רוצה לכתוב לך עוד פעם את התוכן של המכתב הקודם. מדוע לא באתי עמו בחליפת מכתבים. עד הנה חברי היקר. בעת שנפרדתי ממנו בנסיעתך השניה הורגשתי בכל אברי שאין לי ארץ אחרת. רק לנסוע עמך במחשבה שאם נשאר אגרום לנשמתו אולם הרומנטיקה הארוכה שבא מנעתי להשליך עליה על בלי מה. על כיופיים על שלא נחמתי את עצמי ברעיון אחר : נפש נתנאל קשורה בנפשי בלי גבול, אהבתו אלי אינה תלויה בשום דבר. ולכן בבואו אל הארץ יוותר תיכף מקום ושנית הלא תמיד בשיחתנו כמעט שהותנה בינינו כי הלא בראשונה נתנאל יסע ויראה מתי צריך אני לבוא אל הארץ. בהפרדך ממני נהרס הגשר האחרון שהיה ביני וביני. בשממתי הרבה תקפה עלי. וכתוצאה מזאת נכרכתי אחרי עלמה הגונה מאד. זאת היא זוגתי החביבה העומדת לימני בכל עת צרה. אחרי כן נולדה ילדה נעימה שהטילה עלי אחריות גדולה מאד. כל הסיבות האלה הכריחוני להרכין את ראשי ולצמצם את עצמי וטובי ולסבול את החיים הנורמליים, את התוהו ובהו, את כהגלות המרה. אבל בתוך נשמתו תמיד המקווה. כי יבוא יום יפקדני והוא יוצאני למרחב ואלמלא המקרה שקרה לי הייתי עוד טובע בורפס ומחכה כמו שחכו אבותינו אולם המקרה האחרון נתן לי דחיפה עצומה שקרה מאד ליתן לי דין וחשבון על שנותי עברו ואשר בפרספקטיבה נכונה לי בעתיד בכל שלשת השנים השתמשתי בתור אושר פרטי. עכשיו התחלנו ומביטים עלי כמו בור גמור. לא שלא לשרש אותי מעל פני האדמה. הדבר הזה נתן לי דחיפה לצאת ואני שואל את עצמי מה לי פה ומי לי פה. זר אני אל הסביבה. --- רחוק אני גם מאחי שסובלים כמוני. הזוכר אתה, ידידי, דברי האחרונים ואין ביכולתי יותר לחכות. מוכרח אני כבר להושיט אל אחי את ידי בדרישה אחת להציל. הלא אתה יודע שתמיד פחדתי רק מפני הקניבלים עם עין אחת. בזמן האחרון הוסר הפחד הזה מנגד ואני שואלך רק היש עוד מקום בשבילי, היש לי אפשרות לקוות ששם תשוקתנו לעבוד ולחיות ואם אתה רעי מרגיש שאני יכול לבוא שמה ? אני יודע כי מצבך החמרי קשה, אולם אני איני דורש ממך עזרה מטריאלית כי חושב אנוכי ינתן לנו את כל ההוצאות הדרושות. ביתנו עם כל המטלטלים עולה בזמן הנוכחי לחמש או שש מאות דולרים ואם אפילו אושרי נסח עלי מחיר הבזים רב. גם אם המכירה תספיק להוצאות. זוגתי תופרת מצוינת כמו ישעיהו. את זאת כותב לך שתדע כי היא עומדת תמיד ברשותה, אפילו פה היא חולצת אותנו בעבודתה מן המצב. ולכן את ההוצאות הדרושות אני גם כן יכול לשלם. העיקר נחוצה השתדלות רבה מצדך להשיג אנשים חושבים שהם ידרשו אותנו. וכפי שיש לך מכרים רבים תוכל, אחרי התאמצות רבה, להשיג בשבילנו אשרות. אני חושב שתוכל להשתדל כי אנחנו ניסע ביחד עם אחותך דינה העיקר חברי הטוב, אל תתחוב את ידיך הצלחת ועשה כל מה שתוכל לעזור לחברך האומלל והי ייתן שיהיה לך כוח להוציא את בקשתי אל הפועל. אחיך ישראל, זוגתי רחל, ילדתי פסמיע שולחם לך פרידה שלום מביתך. מכתב מיעקב וגם משרה מלים אחדות אשר אותן אני מצרף אל המכתב הנוכחי. משפחת אמה של זוגתי בת 65, זוגתי בת 30, אני 31, ילדתי 3. אם תדרוש תמונות אשלח לך תיכף. כתוב לי אם זוגתי צריכה לקחת עמה את מכונית התפירה. מה נחוץ לקחת שמה בכלל. ידידי, את כל הפרטים וגם את כל השקפותיך על העניין הנזכר.

אל תתמהמה במכתבים. חושב אנוכי שאם עניני ישרש ממך אפילו ימים אחדים להפרד מעבודתך גם אם חבריך ירשו לך לעשות נטע טוב מאד והוא גם כן מתעניין לעבר אל הארץ לרעיתי יש לה קרובים בגדרה והם ידרשוה.

2.4.1924

אוקריאנה מ.מ.ד.

משמר השרון פלסטינה

לאחי היקר נתנאל אלינזון.
 בהתחשב שגם עכשיו אכתוב לך ברצוני הטוב. לא אחי עם קודים פרידתך ממני לא ישעתי את גבול
 אהבתי אותך, ולא חסכתי מראש את הרושם החזק אשר עשה עלי אולם לא כן היה אחרי
 נסיעתו. כי ממני נסגר לבי על מסגר חזק. מחשבתי התעמקה בתוך א.ב. של האנוכיות שלו. אתה
 יודע היטב את ה' ישראל שלך. אני הרגשתי אנחנו שני הפנטוסורים אשר פתאום נפוצנו זה מזה
 ומי יודע אם עוד פעם אחת נראה איש את פני רעהו. נשב עוד ערב אחד תחת כפת השמים, נביט
 שנינו אל הכוכבים ונחלום. אני הגבר ראיתי עיני בשבט עברתו.
 תשאלני מחמדי מדוע לא כתבתי לך בכל העת. התזכור מחמדי את תשוקתי העזה לישון שבעים
 שנה כתנאי בהיותך אצלי לא נתתני ליפול אל האפטיה הנשואה. אבל מי ישגיח על רוחי עכשיו.
 התבין רעי, אני ישנתי. רוח הפרא בעור רס בקרבי בתוכי בחוץ לא נראה. זה יותר משלוש שנים
 שלא הוצאתי מלבי אף אחת מהחלומות הנפלאים שגיליתי לפניך מדי לכתנו באחד. שעתי שיבוא
 יום וזכור תזכרני. עוד תדרוש ממני שאלחש על שנותי עברו. אך מה מתוקה התרדמה ומה קשה
 ההתעשרות.

אף אם שמה מגוללת
 נהפכת מצער עליה נובלת
 רחל מבכה על בניה

אחי ידידי, היד עוד רועדת. קשה עליה לכתוב. סלח לי אחי, קשה עלי לכתוב, אולי תשוב לי
 העדנה, אולי תשוב לי האמונה. קר סבב את לבך, חכה אחי עכשיו איני יכול להשיב על מכתבך שם
 בין הרים הגבוהים בין העמקים ספר מאחיד האולל אני נושם אותך ומבקש ה' רק על דבר אחד
 שישמר את חיי החביבים. לא אפשר בהשגחה תביא אותי אליך, אני מבקש ממך מחמדי, עוד פעם
 סלח לאחיד ישראל על כי אינו כותב לך. כעת האמונה שתדע מכל חיי ומכל שמעניין אותך. יש לי
 אישה חברה נחמדה מאד. אני אוהב אותה בלי שעור והיא משלמת לי במטבע כזה. אולם יודעת
 את הישראל הזה שנתנאל יודע. בשל ידיעה כזאת צריכים לגדול ביחד כמו אנחנו. יש לי ילדה
 קטנה, כל כך נעימה שאינך יכול בכל זאת גם אהבתי אליה אפילו אין ביכולתה לעמוד מול פני
 העצבות תמידית. מחמדי אני מתעצב מאד על ליבי. מדוע אינך כותב כלום מפלסטינה אני מרגיש
 את זה דבר נפל בינינו ויש לי מזה יסורים גדולים מאד ועוד יותר מזאת שאינך כותב. בבקשה
 חברי, כתוב לי את הכל, אל תעלים ממני כלום. את מכתבך לא קראתי בעיון כמו שחפצתי לקרוא
 כי הם לא היו ביד. אחותך שרה חטאה נגדי מאד כי בעת שאתה התחלת לכתוב הביתה אני כבר
 הייתי בעיר אחרת כי בשנה שאתה עזבת את עירתינו גם אני עזבתי. ובכל העת אני כל כך
 התחננתי לפני שרה שתכתוב לי הכל אודותיך והיא לא שלחה אלי אפילו מכתב אחד מכל מכתביך.
 ועכשיו אני חושד בה. ולא שלחה אליך אפילו את הכתובת שלי. אבל - עורבא פרח כשבע קודים
 פרח. בקרתי את עירתינו ערש חלומותינו ואת הרושם שעשתה עלי אתאר לך כאשר אתחיל לכתוב
 לך. בקבלי את תשובתך אלי אכתוב. אח ידי, מה קל היה לך אם לקחת גם אותי עמך. אולם היה
 צריך רק להיות.

אתה יודע, אפשר שני אהובים כמונו היה לנו יותר נוח להשיג את העושר אבל הרבה אני בעצמי
 אשם בשבר הזה שתמיד השרישו במוחי את הרעיון המקולל שאיני בריא לגמרי. אולם לא ראיתי
 ברצינות אמיתית, הלא אפשרות היתה לכם לקחת אותי. תכתוב לי מחמדי מה נפל בינך ובין
 בלומה ומה את חושב עתיד על אודותיה. נתנאל, אם כבר גמרת לבוא עמדי בחליפת מכתבים
 תכופה אני דורש ממך להתחיל מהיום שנפרדנו שם, אצל בית הפקידות החדש בעירנו. עשה זאת
 בשבילי, אם אין לי אפשרות להיות עמך ביחד אז לכל הפחות אקרא מתיך ואחשוב כאילו אני
 עמך. אביך ואחיותך, תודה לאל, בקו החיים. היו ימים מהעבר שאביך הרוויח היטב. שרה נארסה
 לחבריו יעקב. את הפרטים אכתוב לך. אחיו שמעון מתנהג כמו קודם. הייתי אצל אחותו חנה.
 אביו עוד נע ונד בינינו או מחמדי מה שלמתי ולו יכולתי לראותך לשבר פנים אל פנים. כתוב לי
 אחי. כי מכתביך יהיו נטל על חרבה אפשר יפריחו עוד פעם בלבי רוח חיים. כתוב לי כי נצרך אני
 למלה של רענון שנודף ממנו ריח השדה. ושדה שכל חיי תלויים בו. זה שלוש שנים שלא ראיתי את
 מראה השדה, שלא הייתי בין התבואות. עוד לא שמעתי את לחש הרוח, עוד שפכתי את יגוני על
 השדות.
 ממני, זוגתי ובתי.

3

מכתב זה לא ברור. כותב אותו ישראל זמן קצר לפני המלחמה.

ג' שבועות שכתבתי לכם המכתב השני והייתי עד הנה מלא תקווה וכל ומחכה בכיליון עיניים על הפוסטה אולי תגיע לי מכתב (ההמשך אינו ברור. יש שם בקשה להלוואה לכסף) כי הכסף שלחה אחותנו דינה כבר נגמר, את החנות סגרו והמשטר נתן להם רבע הקטר גינה. וחרשתי וזרעתי תפוחי אדמה ופול לתיאבון. כמעט כל אוקראינה שלנו אך פסח ה' ולא היה שום גשם וכל שנזרע על הגינה לא עלה מאומה. גם שחת לפרה זרענו ואם חלילה בשבוע זה ובשבוע הבא לא ירד מטר, גם לבתי ניתן רבע הקטר אדמה חרושה וחמישים רובל לזרוע. איני יודע איך להתנהג כי עכשיו אין צורך לזרוע (הסיבה לא ברורה) אך היבולים קטנים. בני ליפול עובד בכפר סטראביא והיה לו פרנסה ואפשר יוכל לעזור ברבות הימים. (אחרי כן מזכיר את האחות טובה והגיס משה (יש תמונה שלו בבית)) חולה מסוכן ולכן בא עם בתה אלי. (בהמשך מזכיר את שמעון ומבקש להעביר את המכתב לדינה).

L1

מכתב זה נכתב בפרשת תרומה.
כותב אותו אחד האחים לא' שמעון ולא ישראל מי ?

לכבוד אחי יקר נפשי מר נתנאל. עבור החיים והשלום אשר ה' ייתן אמת שזה זמן רב שקיבלנו ממך מכתב. ותודה לך. וזה שלא נתתי תיכף תשובה זאת היא כי רציתי לכתוב בצרוף עם בית אבי ומשפחתו ואחותי תראה במכתב שלכם. גם הראש שלי מרוחק מכתובה משום טרדות הזמן שאין מה לעשות ובמה לעסוק. אבל אחי אתה, אל תביט על זה וכתוב לנו כי מכתבך המעניין קצת והעיקר שעוד אח אחר אין לי וגם לך אין אח אחר כמו שאבינו יוסף ניחש בגביע שלו על בנימין אחיו שאין לו אח אחר בחיים.

על כן שני המכתבים שקבלנו ממך העתקנו אותם למשמרת לנו להתנחם על אחי. על כן בל תתרושל ושלה מכתבים והשם יתברך יעזור שתחיו שם בטוב. ותכתוב טוב אחי. אולם דאבה נפשי על שרואה אני שלא נתיישבת עוד על איזה בסיס נכון ורק ברעיונותך תתישב ועוף על במתי עב. ואיך יודע איזה סעיף מעץ תנוח על עץ נמוך או על עץ גבוה על עץ דק או עב. אבל מה אעשה כתוב לנו מקומך ומצבך כהיום. ואיך נראה להלאה ואין להתנחם על מה שאין אתה אצלנו כי כדי טבעך ורצונך ותשוקתך. בזו הרגע אין בשבילך גם כן חיים של אושר רק עוד גרועים הרווחים מקודם המלחמה והחנופה והשקרים בשביל הלוואה פעוטה - שני שליש רובל ואני יודע שזאת היא גם טבעך. רק זאת קרה ברע שגם שם לעת עתה לא הצלחת והתיישבת אין בשבילך. גם כתוב לנו מהפוליטיקה האנגלית הכללית מארצה ישראל כי בכונן נתפזרו שמועות לא טובות על שם בקריזיס באות על המצב היותר גרוע ושאנגליה לקחה מארץ ישראל המנדט שנתנה ושארבת סמואל אינו בארץ ישראל כל זה התברר לנו במכתב הכי קרוב. תזדרז ותכתוב לנו על יתר הברטים.

מצבי בפרנסה לא טובה שבקושי בעול גדול ופחד גדול מהמקח ומהממכר שלי בלא תעודות המסחר שמחפשים מאד על זה וקנס גדול יוטל על העוברים. לוקח את כל חיות נפשנו שבלא זה היינו רק כצלמי בני אדם והפחדים שעברו עלינו כשהיית עמנו הפחדים והפרעות שעברו והפחדים שעברו על ראשינו וכמה דנידתרם למיניהם מיושבי היערים ופאוזי על הדרכים. לקחת תעודות מסחר יעלה לפחות 8 רובל כסף לשבוע ואני עם כל עמלי בחורף שנה שעברה רק מרוויח שני שליש רובל כסף לשבוע שתעלה רק על אכילה ושתייה להסיק בחורף רק בתבן ולא בעצים והרוח נושבת אצלנו לעקור ולשרש כל עץ. מאותו הרווח שלי איני יכול לעשות לבני ביתי אפילו כותונת אחת או איזה זוג נעלים ומלבוש אין מה לדבר. עבודה עבור בני ביתי גם כן אין. בקיץ קבלו עבור יום עבודה 20 קופיקות כסף כמו קודם המלחמה.

בתי לאה עובדת כל החורף ובני ליפא ובתי פיגה הולכים לחדר והמה עכשיו במחלקה השישית הינו כשייגמרו כל השקול ויהיה נחשב לחמשה קלאס גימנסיון בחורף זה יגמרו ¼ קלאס ומאד קשה עליהם הלימוד כי המה הולכים יחפים וקרועים אל החדר. גם מיסורים בפרנסה אין ראשם נקי כי המה לא תינוקות בלא שכל. גם קשה עליהם הלימוד ברוסית כי עד הנה דברו אוקראינית ולא הורגלו בזו הלשון לא עם הדקדוק ולא עם הקריאה. גם בשנה זאת נתחדש ללימודים חדשים שה"כ מאד קשה עליהם הלימוד. אבל מכיוון שהתחילו אינם רוצים לעזוב החיים הנורמליים בצעדים קרובים ומהירים חופש גם לישב בבית ללון. בבית חופש גמור לנסוע על כל דרך בלי מכשול לא חלילה מאנשי הממשלה רק אנשים בוזזים שוללים וגנבים גם כן. גם התעשייה ובתי החרושת ותחנות הברזל פוסעים בצעדים גדולים אך עדיין מאד קשה עוד יותר מקודם המלחמה. גם התחילו עכשיו לגבות מס הכנסה ועוד כמה מסים שקשה לסבול ליתן אותם. המלוכה דורשת בכל כוחה שתתאמצנה ותזדרזנה שיהיו סחורות כל מין ושיהיו הרבה סחורות ושיהיו נעבדים בטוב ושיהיו יוצאים אל השוק בזול על כל מן סחורה. המקח עכשיו מכפי שהיה בשנה שעברה בזמן הזה. הוזל על מנים למחצה לשליש ולרביע. מחיר הפשתן שהיה 120 קופיקות עכשיו 50 קופיקות ופשתן פשוט שהיה 75 קופיקות עכשיו 30 קופיקות. המקח הוזל על מיני הלבשה ומנעלים. הוזל המלח, הבורות, נפט, ופערינים. החוקים מהמלוכה מתחלפים אצלנו בכל פעם שרואים שהחוק הניתן מקודם אינו טוב לבני המדינה כי המלוכה תחפש את הטוב ואשר וחיי המדינה בטוב.

(קטע זה לא מובן. מובא כלשונו).

אחי נכבד אין עולות המלוח והסיבות הסיבות ומעקב הסיבות זכרני בעט שאיני בעיר קופרגס על פחם. איך קשרת בכי תמרורים ואמרת ללוות אותך לתחנת הברזל כי תשלוח אתה לקווקז וחבלו בעצמותיך ולבסוף אתה בעצמך ועל הוצאות שלך נסעת לארץ ופרחת מאתנו לתכלית ומוצא תפילה. היו כמו היה יעקב אבינו לירח בשלשלאות של ברזל למצרים. רק מה לעשות לגורלנו אצלנו ובכיון לא טוב לבקש לא טוב מצבך כותב אני לך כמה דברים שאין אתה מתעניין כיוון שכותב אני כל פרט. זה לא כבר נתקבל מכתב מבלומה וכתבה שאין אתה כמקודם. בקשתי נשגה ממך תשא תשובה וכל חבר שורש אחיך הפורש בשלומך. שלום אלינזון.

5

קטע של הסבא אבא של אימא.

בני נתנאל ברי וברב אור נחפש הישמר מאין אנשי בליעל וזכור דרכי אבותיך שטפחו וגדלו אותך.
וזכור דרכי אבותיך אברהם יצחק ויעקב, לך בעקבותים ובדרכיהם.
אביך המחכה לתשובתך.

יצחק אלינזון.

6

ט"ו בשבט 5.3.1949

ידדי נתנאל אלינזון שלום לך.
מכתבך קבלתי ממך לדאבוני לא איש בשורה אנוכי כי משפחתך הכי קרובים אליך. לא נשאר איש.
אחיד שמעון נשאר בעיר מגורו סולביציה ונפל קרבן מול מרצחים. בנו ובתו אמנם עברו את העיר,
אך בדרך השיג אותם הרוצח. בין כך ובין כך נפלו חללים. נשארו שתי בנות מיכל פוטסין שנצלו.
תמיהני שלא ענו לך מסלובהובצה הלא ישנם שם אהרון פריל והוא בודאי עונה לכל הפונים
אליו פה בעיר. קרובי רעייתך באודיסה הלכתי אליהם אך בשורה משמחת לא היתה להם בשבילך.

(בהמשך מופיעים שמות של אנשי העיר שאינם עוד).

הנני כותב אליך מכתב גלוי בכדי שיתקבל במהרה כי מכתבים סגורים מתארכים הרבה בדרך.
נכון אנוכי לבוא אתך בקשר מכתבים כי מתהווה אנוכי לדעת מחיי אחינו בא"י ומאנשי עירינו.
הפרט יש לנו ידיעות מקוטעות מכל המתהווה בא"י אך גויי הארץ יודעים כמוכן יותר מאתנו. וכן
כתוב בפרוטרוט מצב אחינו

ידידך ישעיהו הורצמן.

02/05/97